

Savet za štampu

ŽALBA

Udruženje Prijatelji dece Srbije ulažu žalbu Savetu za štampu povodom izveštavanja o nestanku i smrti devojčice D.I. u periodu od 27. marta do 15. aprila 2024. godine u listovima: Informer, Kurir, Alo, Blic, Novosti (štampana i elektronska izdanja), portalima: Republika.rs, Telegraf.rs, Srbija danas, Mondo i K1.

Navedeni listovi i portalni su u izveštavanju o ovom slučaju, većina u više navrata, naslovnom stranom, tekstovima, kao i blokovima i sadržajem na online platformama, izvršili **ekstremnu sekundarnu viktimizaciju deteta žrtve i čitave porodice, iskazali potpuno nepoštovanje prema žrtvi i njenoj porodici, izneli gomilu brutalnih laži i poluistina u vezi nestanka i smrti deteta, neosnovano targetirali krivce među članovima porodice, konstruisali lažne iskaze u vezi istrage, uznemiravali javnost navođenjem izjava nekompetentnih i nerelevantnih izvora i kvazieksperata itd...**

U ovim slučajevima, naglašavamo, sem nepravde nanete žrtvi i njenoj porodici, izvršen je nesagledivo negativan uticaj na emocionalni, moralni, intelektualni i socijalni razvoj svakog deteta koje se našlo izloženo ovim sadržajima, sa u ovom trenutku nesagledivim posledicama.

Takođe, gotovo svi navedeni mediji u vreme zatvaranja ove žalbe ne prestaju sa eksploatacijom navedenog slučaja – gde je potpuno jasno da je profit ispred svake profesionalne i ljudske etike.

Smatramo da je ovim postupcima naneta velika šteta dobrobiti svakog deteta u našem društvu:

- grubim kršenjem prava deteta i Kodeksa novinara,
- širenjem informacija bez ikakvog javnog značaja, senzacionalističkih i suprotnih svakom profesionalnom i ljudskom moralu,
- izlaganje dece brutalnim, ekstremno surovim, neprimerenim i uznemiravajućim sadržajima u slučaju čija je žrtva – dete.

Prijatelji dece Srbije, najstarija organizacija za promociju i zaštitu prava deteta u Srbiji i jedina koja se kontinuirano bavi zaštitom dece u medijima, apeluju na Savet za štampu na adekvatnu reakciju povodom senzacionalističkog i neetičkog izveštavanja medija koje posebno ugrožava mentalno i emocionalno zdravlje dece, njihov osećaj sigurnosti i svake ljudske empatije i solidarnosti.

Smatramo da je na decu izvršeno teško psihološko nasilje sa nesagledivim posledicama jer je nestanak i nasilna smrt deteta medijski dehumanizovana, obavijana gomilama lažnih informacija

i poluinformacija, a u javnost je poslata je i poruka opšte nebezbednosti dece i navodne upletenosti institucija u nestanak dece u našem društvu.

Nalazimo da su tekstovima, naslovnim blokovima i naslovnicama, koje u prilogu žalbe prilažemo, navedeni listovi i novinari/urednici grubo prekršili Kodeks novinara Srbije u sledećim tačkama:

ČLAN I: Istinitost izveštavanja

Izvršene povrede Kodeksa:

- Iznošenje neproverenih i izmišljenih informacija o nestanku devojčice i njenoj smrti. Neproverene informacije i nagađanja navođena su bez naglašavanja da informacije nisu potvrđene;
- Targetiranje roditelja devojčice kao odgovornih za nestanak i smrt devojčice sa proizvoljnim konstrukcijama, bez navođenja izvora ili uz nekompetentne kvazi izvore;
- Potpuni izostanak nenavođenje izvora objavljivanih „informacija“ ili navođenje u maniru „kako saznajemo“ isl...

ČLAN IV: Odgovornost novinara

Izvršene povrede Kodeksa:

- Zastrašivanje dece u najširem smislu, slanje poruke nebezbednosti i nezaštićenosti.
- Izveštavanjem na koje se žalba odnosi je potpuno zanemarena pretpostavka nevinosti.
- Svi sadržaji na koje se pozivamo u priloženim linkovima imaju višestruko štetan, neprimeren i uznemiravajući uticaj na svako dete sa nesagledivim i nepredvidivim posledicama u budućnosti. Posebno nas zabrinjava činjenica da je čak i slučaj nestanka i nasilne smrti deteta postala „industrija“ tiraža navedenih listova i portala, bez namere da se sa ovom praksom prekine.
- Odgovornost novinara za detaljno i slikovito opisivanje navodnih scena izvršenja zločina nad devojčicom žrtvom – za koje smo sigurni da imaju strahovito negativan uticaj na decu.
- Ovakvim izveštavanjem, novinari/urednici su potpuno obesmislili obavezu medija da materijal označe uzrasno prihvatljivim, jer su ga gnusnim objavama na naslovnim stranama učinili dostupnim svakom detetu koje prođe pored bilo kog mesta na kome se prodaje i reklamira štampa. Ista je situacija sa online izdanjima u situaciji u kojoj znamo kolika je dostupnost interneta deci različitog uzrasta.
- Navedeni sadržaji višestruko su povredili prava deteta po Konvenciji o pravima deteta UN i ostalim pozitivnim međunarodnim i domaćim propisima, grubo kršeći pravo deteta na život bez nasilja.

ČLAN VI: Odnos prema izvorima informisanja

Izvršene povrede Kodeksa:

- Očigledno, ničim potkrepljeno, izmišljanje NN izvora;
- Proganjanje potencijalnih izvora informacija iz najužeg kruga devojčice žrtve, čak i uz pretnju fizičkom silom;

- Zloupotreba emocija drugih ljudi, njihovog neznanja ili nedovoljne sposobnosti rasuđivanja (intervjuisanje i uzimanje izjava od komšija, rodbine, poznanika devojčice žrtve...)

ČLAN VII: Poštovanje privatnosti

Izvršene povrede Kodeksa:

- Smatramo da je način na koji su se novinari bavili navedenim slučajem izrazito štetan za svako dete u Srbiji. Na ovaj način je poslata poruka da nijedna žrtva nasilja, uključujući decu žrtve ubistva, nisu zaštićena od medijske hajke, te da čak i posthumno, žrtva može biti potpuno dehumanizovana, izložena, lišena privatnosti i dostojanstva, medijski tretirana bez ikavog pijeteta, saosećanja i diskrecije, a privatni i javni izvori informacija zloupotrebljeni ili potpuno proizvoljno konstruisani. Na ovaj način poslata je poruka svoj deci da ne postoji nikakva empatija ni prema žrtvama, ali ni prema članovima njihovih porodica, prijateljima, ni javnom mnjenju u celini... **Posledice ovakvog izveštavanja po decu su višestruke: od emocionalnih i mentalnih trauma, preko straha, do senzibilizacije na nasilje koje može dovesti do navođenja na nasilničko ponašanje.**
- Sadržaji o nestanku i ubistvu devojčice ne odražavaju duh saosećanja i diskrecije

Prijatelji dece Srbije smatraju da su grubo prekršeni članovi 88 i 91 Zakona o javnom informisanju i medijima, te smo uputili zahtev Ministarstvu informisanja da reaguju po službenoj dužnosti. Do dana predaje ove prijave nismo dobili odgovor.

S obzirom da se radi o neprofesionalnom i neetičkom izveštavanju u slučaju nestanka i ubistva deteta, nastavlja se sa pravljenjem opšte društvene podloge za senzibilizaciju na nasilje, pioluinformacije, lažno informisanje i svedočenje, uznemiravanje javnosti i grubo kršenje svakog ljudskog dostojanstva i etike.

Ovo je dalje pomeranje granica u negativnom i štetnom uticaju sadržaja na decu u medijima koji u navedenom slučaju imaju potpuno dehumanizovan, sadistički i nekrofilski oblik, čak i u situaciji u kome je dete žrtva zločina o kome se izveštava.

S obzirom da smo svesni da se odgovorni predstavnici medija često brane argumentom da su roditelji ti koji treba da kontrolišu koje sadržaje njihova deca prate, naglašavamo da je ovakvo polazište neizvodljivo, ali i licemerno. Od ovakvih sadržaja ne mogu se sakriti ni najmlađa deca (izlozi, rafovi, ulična prodaja...), a besmisleno je govoriti o deci uzrasta 12-18 godina koja su legitimni konzumenti medijskih sadržaja i korisnici interneta.

Usled, nažalost, izuzetno velikog broja spornih medijskih sadržaja na koje se ova žalba odnosi, sigurni smo da nismo uspeli da uradimo kompletan monitoring prekršaja Kodeksa novinara Srbije u izveštavanju u ovom slučaju. Između ostalog, kvantitet ovih sramnih medijskih sadržaja je još jedan dokaz da je nemoguće od njih izmestiti i zaštititi decu u našem društvu.

Sprečavanje dalje zloupotrebe dece u medijskom prostoru jedan je od prioriteta Prijatelja dece Srbije, a Savet za štampu smatramo svojim partnerima na tom putu, te se nadamo vašoj adekvatnoj reakciji.

Za Prijatelje dece Srbije,

Za srećno detinjstvo...

...svakog deteta!

Iva Eraković

Izvršna direktorka

P.S. Liknove i skrinšotove spornih naslovnih strana priložemo u odvojenim dokumentima.

U Beogradu, 16.04.2024.

*ovaj dokument je validan bez pečata i potpisa